

Lausunto Raahen terästehtaan toiminnan olennaisesta muuttamisesta ja toiminnan aloittamisesta muutoksenhausta huolimatta sekä valmisteluluvasta

Kehittämislautakunta 26.09.2023 § 111

650/11.00.01/2023

Valmistelija Kaavoituspäällikkö Anu Syrjäpalo

Aluehallintovirasto pyytää Raahen kaupungin kaavoitusyksiköltä lausuntoa asiassa:

Raahen terästehtaan toiminnan olennainen muuttaminen ja toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta sekä valmistelulupa

Viite: Pohjois-Suomen aluehallintoviraston lausuntopyyntö (PSAVI/4571/2023) 29.8.2023

”Aluehallintovirasto pyytää lausuntoanne asiakohdassa mainitusta hakemuksesta 5.10.2023 mennessä. Lausunnon antajia pyydetään ottamaan huomioon, että kyseessä on ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain (898/2009, muutos 1144/2022) 2 a §:n mukainen vihreän siirtymän hanke, jolle on myönnetty etusija aluehallintoviraston käsittelyssä.

Lausunto pyydetään toimittamaan aluehallintovirastoon sähköisen asiointipalvelun kautta (<https://avi.fi/sahkoiset-lomakkeet>).

Kuulutus ja hakemusasiakirjat ovat sähköisesti osoitteessa <https://ylupa.avi.fi>.

Mikäli ette pidä lausunnon antamista tarpeellisena, pyydämme ilmoittamaan siitä kirjaamoomme.

Lisätietoja antavat

Ympäristöylitarkastaja Mari Kangasluoma, puh. 0295 017 677

Ympäristöneuvos Paula Airaksinen, puh. 0295 017 690

Ympäristöneuvos Juha Anttila, puh. 0295 017 642

sähköposti: etunimi.sukunimi@avi.fi

Lausuntopyyntöjakelu

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus / Ympäristö ja luonnonvarat

Lapin ELY-keskus / Pohjois-Suomen kalatalouspalvelut

Kainuun ELY-keskus / Patoturvallisuusviranomaisen

Raahen kaupunki

Raahen kaupungin terveydensuojeluviranomainen / Kalajoen kaupunki Peruspalvelut, Ympäristöterveydenhuolto

Raahen kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen / Raahen kaupungin ympäristölautakunta

Raahen kaupungin kaavoitusviranomainen”

Esitys Raahen kaupungin kaavoitusviranomaisen lausunnoksi perusteluineen Raahen terästehtaan ympäristö- ja vesitalousluvan muuttamisesta

Johdanto

SSAB Europe Oy:n Raahen terästehtas hakee Pohjois-Suomen aluehallintoviranomaiselta (PSAVI) ympäristösuojelulain (527/2014) ja -asetuksen (713/2014) mukaista lupaa Raahen terästehtaan toiminnan olennaiseen muuttamiseen. Lisäksi haetaan vesilain (587/2011) 3 luvun 3§:n mukaisen luvan muuttamista. (Liite 1)

Muutoksia ympäristö- sekä vesilupaan haetaan uuden hiilidioksidipäästöjä vähentävän tuotantoprosessin rakentamiseksi sekä merivedenottamon rakentamiseksi. Tavoitteena SSAB Raahen tehtaalla on vähentää vuoteen 2030 mennessä tehtaan hiilidioksidipäästöjä noin 90 %. Kaiken kaikkiaan tehdas tuottaa tällä hetkellä noin 7% koko Suomen hiilidioksidipäästöistä. Muutoksella on vahva valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita palveleva peruste. (Liite 2)

Raahen terästehtaan prosesseja ollaan muutoksessa uudistamassa valokaariuuneihin ja uusiutuvaan energiaan pohjautuvaksi. Muutoksen yhteydessä jäähdytysveden otolle rakennetaan uusi merivedenottoaika, sillä uudet merivesiyhteydet joudutaan rakentamaan ennen kuin lopetettavien prosessien toiminta ja veden käyttö lakkaa.

Kaavalliset perustiedot

Maakuntakaava

Aluetta koskee maakuntakaavassa (Yhdistelmäkartta 18.1.2022, maakuntakaava merkinnät ja määräykset 5.11.2022) kohdemerkinnät:

”T”: Teollisuus ja varastoalue, **”LS”**: Satama-alue, **”en-tv”**:

Tuulivoimaloiden alue, merkittävästi parannettavaa päärataa koskeva merkintä, pääsähköjohtoa koskeva merkintä, laivaväylän osoittava merkintä sekä merkintä ”lo”: logistiikka-alueesta. Lisäksi alueelle on osoitettu merkinnöillä **”luo”**: *Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, perinnemaisemakohdemerkintä, sekä valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä koskevat merkinnät*. Vireillä olevassa energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnoksessa (Nähtävillä 8.8.-23.9.2022) alueen halki on osoitettu *pääsähköjohdon yhteystarve*. (Liitteet 3 ja 4)

Osayleiskaava

Alueella on voimassa Keskeisten taajama-alueiden osayleiskaava (KV hyv. 11.4.2007), jossa alueelle on osoitettu kohdemerkinnät:

"TT": ympäristövaikutuksiltaan merkittävien teollisuustoimintojen alue, "T": teollisuus- ja varastoalue, "LS": Satama-alue sekä sataman vesialue, "LTA": Tavaraliikenteen terminaali-alue, "LTA/T":

Terminaali/Teollisuusalue, "S-1": Suojelualue, "V": Virkistysalue, "W": vesialue, "ej-3": teollisuusjätteiden loppusijoitusalue, alueet joilla on säilytettäviä ympäristöarvoja, rajoitetun kulkuoikeuden yhdystie sekä rautatie. (Liitteet 5 ja 6)

Asemakaava

Alueella ei ole voimassaolevaa asemakaavaa. Alueella on käynnistetty asemakaavan laatiminen (KH 16.5.2022) Raahen kaupunginhallituksen hyväksytyä kaavoitusaloitteen. Kehittämislautakunta on hyväksynyt osallistumis- ja arviointisuunnitelman ja päättänyt asemakaavan vireilletulosta (KeLa 20.10.2022). Asemakaavasta on järjestetty viranomaisneuvottelut marraskuussa 2022, maaliskuussa 2023 ja syyskuussa 2023 sekä viranomaistyöneuvotteluita koskien selvitystarpeita, rakennusinventointia sekä luontoselvityksiä.

Asemakaava tavoitteena on mahdollistaa Raahen terästehtaan toiminnan kehittäminen fossiilisista hiilidioksidipäästöistä vapaaseen terästuotantoon, sekä yhteensovittaa alueen maankäytölliset toiminnot yhdyskuntarakenteeseen.

Asemakaavaluonnos on ollut nähtävillä 27.4.2023 – 29.5.2023 (liite 7). Asemakaavaluonnoksessa alueelle on osoitettu muun muassa:

"T/kem": teollisuus ja varastorakennusten korttelialue, jolle saa sijoittaa merkittävän vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen, "T-X": Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, "EN": Energiahuollon alue, "EV": suojaviheralue, "EV-1": suojaviheralue, johon saa sijoittaa melulta suojaavia valleja, "SL": luonnonsuojelualue, "W": vesialue, "Is-1": Satama-alue jolle saa rakentaa satamatoimintoja sekä pääkäyttötarkoitusta varten rakennuksia, rakennelmia ja laitteita. Alueelle on varattu rautatieliikenteelle ja moottoriajoneuvo yhteyksille reitistö Raahen satamaan sekä pohjoisesta että etelästä. Asemakaavaluonnoksessa on osoitettu ohjeellinen sijainti merivesiputkelle "mep", meluvallille "mv" ja kaatopaikalle "ej". Kaavaluonnoksessa on osoitettu merkinnällä "saa" puhdistettavat ja kunnostettavat maa-alueet, sekä merkinnällä "hule-1" hulevesien johtamista varten varattu alue.

Asemakaavaluonnoksessa on osoitettu sitovalla aluerajauksella paikallisesti arvokas perinnemaisema "ma", Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue, sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet "luo-1" ja "luo-2". Lisäksi suunnittelualueelle on osoitettu arvokas kallioalue "ge-1". (liite 6)

Vesitalouslupahakemuksessa esitetty uusi merivedenoton alue jää asemakaavan suunnittelualueen ulkopuolelle. Tarve uudelle

merivedenotto paikalle on huomioitu asemakaavasuunnittelussa ja alueelle on asemakaavaluonnoksessa osoitettu ohjeellinen merivedenotto putken (**mep**) sijainti uudelle merivedenotto paikalle, lupahakemuksen mukaiseen sijaintiin. (Liitteet 7 ja 8)

Asemakaavamääräyksissä edellytetään lisäksi mm. riittävien maaperä- ja pohjatutkimusten tekemistä perustamistavan määrittämiseksi. Kosteudelle alttiiden rakennusosien alin sallittu rakentamiskorkeus on N2000 +2,60. (Liite 7)

Vireillä olevan asemakaavan aluerajaus liittyy Raahen asemakaava-alueisiin luoteis-, pohjois- ja koillisosiltaan. Etelässä asemakaava-alue rajautuu Raahen eteläisen ranta-alueen osayleiskaavaan (KV hyv. 29.4.2019) ja idässä Raahen keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavaan. (KV hyv. 11.4.2007). Tehdasaluetta ympäröi pääosin teollisuus- ja satama-alueeksi asemakaavoitetut alueet. Lähimmät asuinalueet ovat Lapaluodon historiallinen asuinalue sekä valtatie 8:n itäpuolinen Saloisten alueen asuinrakennuskanta. (Liite 9)

Strateginen maankäytön suunnitelma

Raahen kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 31.10.2022 (§125) Raahen strategisen maankäytön suunnitelman. Suunnitelma on oikeusvaikutuksen. Strategisessa maankäytön suunnitelmassa alueelle on osoitettu *tilaa vaativien elinkeinotoimintojen merkintä, maakunnallisesti merkittävien satama- ja logistiikkatoimintojen alue, kehitettävä erikoiskuljetusyhteys, tavaraliikenteen raideyhteys, laivaväylä, pääsähköjohto sekä yhteystarve uudelle pääsähköjohdolle.* (Liite 10)

Ympäristö- ja vesilupaa koskevan muutoksen kaavalliset vaikutukset

Vireillä olevassa asemakaavassa on tavoitteena tehdä hiilidioksidipäästöjä vähentävän tehdasprosessin rakentamisen mahdollistaminen alueelle ja sen sovittaminen yhteen maakuntakaavassa ja yleiskaavassa osoitettujen arvojen sekä muun maankäytön ja olemassaolevan yhdyskuntarakenteen kanssa.

Asemakaavatyön yhteydessä on laadittu seuraavat selvitykset:

Luontoselvitys (AFRY Finland Oy 2023)

Muinaisjäännösinventointi (Mikroliitti 2022)

Hulevesiselvitys (AFRY Finland Oy 2022a)

Liikenneselvitys (AFRY Finland Oy 2023b)

Rajattu rakennushistoria ja rakennusinventointi (AFRY Buildings Finland Oy 2023)

Lepakkoselvitys (Latvasilmu osk 2023)

Sirolampikorentoselvitys (Latvasilmu osk 2023)

Pesimälinnustoselvitys ja viitasammakoselvityksen täydennys (HaapaHiisi tmi 2023)

Natura-tarveselvitykset Kuljuniityn ja Raahen saariston Natura-alueille

Kaavatyössä on lisäksi hyödynnetty ympäristölupaprosessin aikana tuotettua aineistoa ja selvityksiä, joita ovat olleet mm. melumallinnus ja sen päivitys (Efterklang 2022 ja 2023), ilmapäästöjen mallinnus (Enwin Oy

2022), kuormituksen leviämisen arviointi Raahen edustan merialueella ja Kuljunlahdella (AFRY Finland Oy 2023d), tehtaan layout- ja logistiikkaselvitys (AFRY Finland Oy 2022) sekä tehtaan toiminnan tarkkailutiedot ja alueen toimijoiden ympäristöluapäätöksiä.

Selvitysten tulokset on huomioitu kaavaluonnosaineistossa ja niiden avulla on pystytty sovittamaan yhteen maakuntakaavan sekä yleiskaavan arvot tehtaan prosessimuutoksesta aiheutuviin muutoksiin ja vaikutuksiin. Asemakaavaluonnoksessa on huomioitu muun muassa maakuntakaavassa osoitetut luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet, perinnemaisemakohteet, sekä valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö.

Asemakaavaluonnoksessa on lisäksi huomioitu muun muassa yleiskaavassa osoitettu suojelualuumerkintä valtakunnallisesti arvokkaasta perinnemaisemasta ”Kuljunmäen ketoalue”, virkistysalueesta sekä säilytettävien ympäristöarvojen alue.

Ympäristö ja vesilupahakemuksessa kuvatussa tuotantoprosessista aiheutuvia muutoksen vaikutuksia on selvitetty nykyiseen yhdyskuntarakenteeseen, luonnonympäristöön, liikenteeseen, pilaantuneiden maa-alueiden huomioimiseen, hulevesiin ja toiminnasta aiheutuvaan meluun asemakaavaprosessin yhteydessä.

Vaikutusten arvioinnin perusteella on turvattu rajauksin alueen arvokkaita luonto- sekä historiallisia kohteita ja minimoitu prosessin muutoksen vaikutuksia kaavaratkaisuilla.

Hakemuksen kohteen lähimmät asuinalueet ovat Lapaluodon historiallinen asuinalue 1,6 kilometrin etäisyydellä, valtatie 8:n itäpuolinen, Saloisten asuinrakennuskanta 1 kilometrin etäisyydellä, sekä muutamat asuinrakennukset SSAB:n tehdasalueen ja valtatie 8:n välissä, jotka sijaitsevat 600-800 metrin etäisyydellä ympäristöluvan mukaisesta hankealueesta.

Ympäristöluvan yhteydessä laadittujen selvitysten perusteella (Enwin Oy 2022) ilmanpäästöjen muutos prosessimuutoksen myötä näillä alueilla tulee muuttumaan todennäköisesti vähenevästi lähimpiin asuinalueisiin ja -rakennuksiin. Muutokset johtuvat aikaisempien toimintojen siirtämisestä, uuden prosessin myötä vähenevistä päästölähteistä. Satamassa käsiteltävien raaka-aineiden osalta hiili tulee prosessimuutoksen myötä poistumaan kokonaan alustavasti arvioiden vuoteen 2040 mennessä, mikä vaikuttaa merkittävästi tehdasalueen hajapölypäästöihin.

Mallinnuksen mukaan tuotantoprosessin muutoksesta aiheutuvat hiukkasten vuosipitoisuudet ovat alhaisemmat kuin nykyisen tehtaan piippujen hiukkaspäästöjen vaikutukset. Vuorokausipitoisuustasot eivät merkittävästi muutu, mutta aluejakaumat suppenevat sekä tehdasalueella että ympäristössä.

Liikennevaikutukset tulevat tehtaan muutoksen myötä pitkällä aikavälillä jonkin verran laskemaan ja liikennejakauma tulee muuttumaan jonkin

verran. Suurimmat liikenteestä aiheutuvat muutokset ovat väliaikaisia ja rakentamisesta johtuvia. Liikennevaikutukset on tunnistettu asemakaavaprosessin yhteydessä. Asemakaavassa osoitetaan kulkureitti syväsataman alueelle ja liikenneselvityksessä on laadittu suunnitelma pitkän aikavälin ratkaisulle satamaan etelästä suuntautuvan liikenteen osalta.

Tuotantoprosessin muutoksen myötä melun lähteet tulevat muuttumaan. Melumallinnusten (Efterklang 2022 ja 2023) perusteella voidaan todeta, ettei valtioneuvoston ohjearvo yö- ja päiväaikaista melutasoista lähimpien asuinrakennusten piha-alueilla tulisi ylittymään muutoksenkaan myötä. Vuorokauden keskiäänitasot ovat muutoksen jälkeen asuinkiinteistöjen piha-alueilla korkeintaan 45 desibeliä. Tämä alittaa sekä SSAB:n ympäristölupa-arvon että melun valtioneuvoston ohjearvot (55 desibeliä / päivä, 50 desibeliä / yö). (Valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista 993/1992, 2§)

Prosessin muutos tulee osaltaan vaikuttamaan tehdasalueen hulevesien hallintaan sekä pilaantuneen maa-alueen hyödyntämiseen. Sekä kasvavien hulevesimäärien, että pilaantuneiden maa-alueiden vaikutukset on tunnistettu kaavaprosessin yhteydessä ja niiden osalta on esitetty asemakaavaluonnoksessa määräykset.

Muutos on maakuntakaavan, osayleiskaavan, vireilläolevan asemakaavan sekä Raahen kaupungin strategisen maankäytön suunnitelman tavoitteiden mukainen.

Lausunto

SSAB Europe Oy:n Raahen terästehdas hakee Pohjois-Suomen aluehallintoviranomaiselta (PSAVI) ympäristösuojelulain (527/2014) ja -asetuksen (713/2014) mukaista lupaa Raahen terästehtaan toiminnan olennaiseen muuttamiseen. Lisäksi haetaan vesilain (587/2011) 3 luvun 3§:n mukaisen luvan muuttamista.

Ympäristö- ja vesilupahakemuksen sisältö on käynnissä olevan asemakaavaprosessin mukainen, eikä aineisto tuo esiin sellaisia muutoksesta johtuvia yhdyskuntarakenteellisia vaikutuksia, joita ei olisi huomioitu asemakaavaprosessissa.

Muutosprosessi toteuttaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, maakunnallisia vihreään siirtymään liittyviä tavoitteita sekä Raahen kaupungin tavoitteita alueen kehittämiseksi.

En katso olevan Raahen kaupungin osalta maankäytöllistä estettä ympäristö- ja vesitalousluvan myöntämiselle.

Anu Syrjälä
kaavoituspäällikkö

anu.syrjalala@raahe.fi, 044 4393575

Liitteet	<p>Liite 1: PSAVI lausuntopyyntö viranomaiset 29.8.2023</p> <p>Liite 2: Sijaintikartta</p> <p>Liite 3: Ote Maakuntakaavayhdistelmästä</p> <p>Liite 4: Ote Energia- ja ilmastovaihe- ja maakuntakaavasta</p> <p>Liite 5: Ote Keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavasta</p> <p>Liite 6: Ote Keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavamerkin- nöistä ja määräyksistä</p> <p>Liite 7: Ak 248, SSAB:n tehdasalueen asemakaavaluonnos</p> <p>Liite 8: Merivedenottamon sijainti</p> <p>Liite 9: Hankealueen sijoittuminen yhdyskuntarakenteeseen</p> <p>Liite 10: Raahen Strateginen maankäytön suunnitelma</p>
Esittelijä	Kehittämiskeskuksen johtaja Pitkänen Pasi
Päätösesitys	Annetaan Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle kaavoituspäällikkö Anu Syrjälän valmisteleva lausunto Raahen terästehtaan toiminnan olennaisesta muuttamisesta ja toiminnan aloittamisesta muutoksenhausta huolimatta sekä valmisteluluvasta
Päätös	<p>Hyväksyi esityksen.</p> <p>Merkittiin pöytäkirjaan, että kaavasuunnittelija Mathias Holmén esitteli asiaa kokouksessa.</p> <p>Merkittiin pöytäkirjaan, että Antti Tornberg poistui kokouksesta asiakohdan käsittelyn aikana klo 19.05.</p> <p>Merkittiin pöytäkirjaan, että Helena Klaavo poistui kokouksesta asiakohdan käsittelyn aikana klo 19.06.</p>